De Groote Oorlog

Sinds 1831 had ons land geen oorlog meer gekend. Tijdens de Frans-Duitse Oorlog van 1870 en 1871 had België wel massaal gemobiliseerd, maar tot een inval was het toen niet gekomen.

In de zomer van 1914 dachten velen dat de storm ook nu wel zou gaan liggen, maar ze hadden beter moeten weten. Al tien jaar eerder was de Belgische overheid op de hoogte gebracht dat Duitsland plannen had om via België Frankrijk binnen te trekken bij een oorlog.

In 1913 had de Duitse keizer Wilhelm II (foto) onze koning Albert I nogmaals gewaarschuwd dat Duitsland onze neutraliteit niet zou eerbiedigen en dat ons land niets kon beginnen tegen een Duitse overmacht.

Daarom had België in 1909 de dienstplicht ingevoerd voor één zoon per familie, in 1913 een algemene dienstplicht. Eerder waren ook grote fortengordels opgericht rond de strategisch belangrijke steden Luik, Namen en Antwerpen om een aanval te ontraden. Toch maakte de regering zich geen illusies: bij een Duitse aanval zou het Belgische leger zich op bevel van koning Albert I terugplooien op de linkeroever van de Maas.

Algemene mobilisatie 1914

Henri van Dijk had zijn dienstplicht net vervuld als eerste zoon van het gezin van Dijk. Was er geen Duits-Franse dreiging, zou het ook hierbij gebleven zijn, maar die was er wel, en dus moest ook jongere broer **Louis** zijn dienstplicht gaan vervullen vanaf het in voege gaan van de Algemene Dienstplicht in 1913.

In de zomer van 1914 liet de Europese crisis ook België niet onberoerd. Op 31 juli 1914, enkele dagen na het uitbreken van vijandelijkheden tussen Oostenrijk-Hongarije en Servië, werd in België een algemene mobilisatie afgekondigd. In totaal had ons land nu ruim 200.000 militairen onder de wapens. Aan de westgrens van Duitsland stonden evenwel bijna een miljoen beter uitgeruste Duitse militairen. Op 2 augustus om 19 uur ontving de Belgische minister van Buitenlandse Zaken Julien Davignon een ultimatum: Duitsland vroeg de Belgische regering de toestemming om ongehinderd door ons land naar Frankrijk te trekken. Bij een weigering zou België als een vijand worden behandeld.

Er was nu geen weg meer terug. De Belgische ministerraad, voorgezeten door de koning, besliste zeer duidelijk de Duitse eis af te wijzen en liet dat op 3 augustus 's ochtends weten aan Duitsland.

Henri en Louis werden wellicht, net als hun neef Joseph De Vlam uit Merksem, opgeroepen om zich te melden aan Antwerpen-Dam, vanwaar zij elk naar hun respectievelijke regiment vertrokken: Henri (5 Li) en Joseph (15 Li) bleven in Antwerpen; Louis vertrok naar zijn garnizoen (2 Li) te Gent.

Iedere soldaat kreeg meteen na de oorlog, en als aan bepaalde criteria werd voldaan, een zogenaamde Vuurkaart uitgereikt waarop hun verdiensten werden beschreven. Die konden ze gebruiken om van bepaalde administratieve of kleine financiële voorrechten (gratis vervoer, doktersvisite,…) gebruik te kunnen maken. Louis en Joseph hebben dan ook een vuurkaart bekomen. Het liet hen vanaf de jaren ’30 toe op hun aanvraag vermeld te worden in het Guldenboek der Vuurkaart.

De Algemeene Mobilisatie

Zoals gepland, wordt bij de mobilisatie in 1914 het **5 Linie Regiment** ontdubbeld en geeft zo het ontstaan aan het 25 Linie Regiment en een Compagnie machinegeweren. Deze eenheden zijn gegroepeerd in de 5e Brigade. Deze brigade behoort tot het Veldleger (2e Afdeling Voetvolk (2 A.V.)*). Het 5 Linie Regiment is gelegerd in Antwerpen. Bij het uitbreken der vijandelijkheden op 4 augustus 1914 bevindt de 5 Brigade zich in de omgeving van Antwerpen. Na hevige gevechten, worden door het Belgische leger de forten rond Luik één voor één opgegeven, winnen de Duitsers terrein en trekt het Belgisch leger zich langzaam terug.

*(*) **Joseph De Vlam** behoort met zijn 15 Linieregiment tot diezelfde groep 2 A.V. van de 2e Legerafdeling (2 L.A.). **Louis van Dijk** behoorde met zijn 2 Linieregiment tot de 1 L.A.*

Zoals gepland, wordt bij de mobilisatie in 1914 het **2 Linie Regiment** ontdubbeld en geeft zo het ontstaan aan het 22 Linie Regiment en een Compagnie machinegeweren. Deze eenheden zijn gegroepeerd in de 2e Brigade. Deze brigade behoort tot het Veldleger (1e Afdeling Voetvolk (1 A.V.)). Het 2 Linie Regiment is gelegerd in Gent. Bij het uitbreken der vijandelijkheden op 4 augustus 1914 begeeft de 2 Brigade zich vanuit Gent naar Tienen om vijand aan de Gete tot staan te brengen. In Sint-Margriete-Houtem kregen de 2 en 22 Li hun eerste vuurdoop en verloren op 18 augustus heel veel manschappen. Het 2 Li zorgt voor een veilige terugtrekking van de Ie Leger Afdeling (Divisie) naar Antwerpen. Tot tweemaal toe doet de 1 L.A. een uitval vanuit Antwerpen ten Zuiden van Mechelen tussen Zemst en Kampenhout, maar vergeefs wegens de vijandelijke weerstand. De Duitse artillerie dwingt de 1 L.A. tot terugtocht. Begin oktober trekt de 1 L.A. de Schelde over ter hoogte van Burcht om dan met de trein naar Oostende te trekken. Vandaar plooit de divisie zich terug op de IJzer ter hoogte van Schoorbakke (Diksmuide). Eind oktober na hevige gevechten en bombardementen wordt de IJzer onder water gezet, en is die slag gewonnen. Dan begint de lange uitputtende loopgravenoorlog. In april 1915 confronteert de vijand onze troepen met chloorgas. 1 L.A. versterkt de sectoren rond Diksmuide (met Steenstrate, Pervijze, Merkem).

De 1e Afdeling Voetvolk van **Louis** boekt vanaf september tot oktober 1914 successen in de aanvallen om de Duitsers terug te drijven. In oktober 1918 bereikt Louis Oostkamp: de bevrijding is nabij. Op 11 november om 11 u treedt de Wapenstilstand in.

(*) Er waren zes legerdivisies en één cavaleriedivisie.

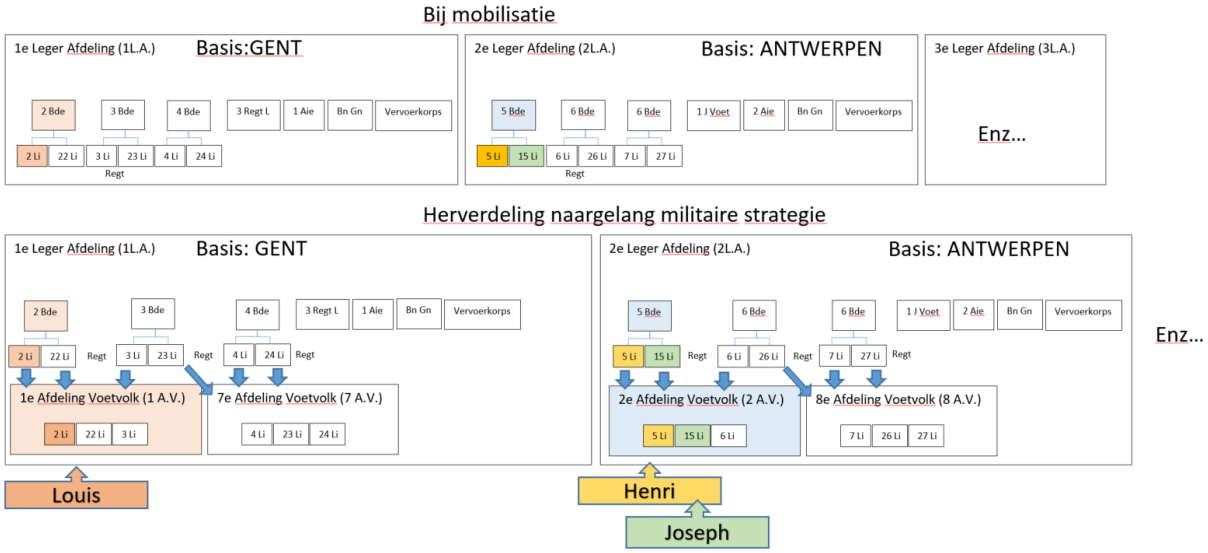

Tegen januari 1918 worden de divisies ingedeeld in infanterie-afdelingen. In juni 1918 behoorden **Henri** van Dijk met 5 Linie en **Joseph** de Vlam met de 15 Linie tot de IIe Infanterie-divisie. **Louis** van Dijk behoorde met zijn 2 Linie tot de Ie Infanterie-divisie.

Hierna volgt een beschrijving waar **Henri** werd ingezet met zijn 5 Linie-regiment.

De eerste uitval uit Antwerpen

Op 25 augustus 1914 zet de 5 Brigade, met het 25 Linie Regiment op kop, de beweging in vanuit Antwerpen, met als objectief Haacht. Het doel is de vijand in de flank aan te vallen. Het 25 Linie Regiment beschikt echter over beduidend minder artilleriesteun dan de Duitsers en is, samen met het 5 Linie Regiment, verplicht terug te trekken naar Antwerpen.

De tweede uitval uit Antwerpen

Koning Albert I besluit op 7 september tot een tweede uitval uit Antwerpen. Het 25 Linie Regiment slaagt erin Werchter, bij Rotselaar, te heroveren op de Duitsers die zich moeten terugtrekken achter de Dijle. Men besluit het offensief verder te zetten en de 5 Brigade moet de Dijle overschrijden te Molen (dit is een gehucht van Rotselaar, genoemd naar de watermolen aan de Dijle). Het 5 Linie Regiment overschrijdt de brug en wordt hevig onder vuur genomen. Na de tweede uitval uit Antwerpen worden de Duitsers verplicht eerst komaf te maken met de vesting Antwerpen. Het 5 en het 25 Linie Regiment zijn er aldus in geslaagd, door hun flankacties vanuit Antwerpen, de opmars van de Duitse eenheden op beduidende wijze te vertragen.

De IJzer

De IJzer wordt beschouwd als de laatste nationale verdedigingslijn. Het 5 Linie Regiment bezet de voorpost Lombardsijde en slaagt erin met succes verscheidene Duitse aanvallen af te slaan. Op 18 oktober 1914 wordt het Regiment verplicht zich terug te trekken achter het sluizencomplex van Nieuwpoort. Om de moed van de manschappen van het 5 Linie Regiment te belonen wordt toegestaan de vermeldingen IJzer en Lombardsijde in het Vaandel te dragen.

Tot 30 oktober wordt met wisselend succes gestreden tot het water de Duitsers dwingt zich terug te trekken. De jarenlange loopgravenoorlog begint. Afwisselend wordt het 5 Linie Regiment ingezet te Nieuwkapelle, te Sint-Jacobskapelle, te Noordschoten, te Diksmuide, te Ramskapelle en te Boezinge.

In juni 1918 wordt Henri te Woesten (Westvleteren) dodelijk geraakt door een bomscherf en wordt begraven op het dichtbijzijnde militaire kerkhof. Hij zat toen bij de 4 Compagnie van het 2 Bataljon van het 5 Linie.

Het offensief

In Vlaanderen wordt het offensief ontketend op 28 september 1918. In dat kader verovert het Regiment de Duitse stelling noordelijk van Diksmuide. De volledige 'Flandernstellung' wordt vervolgens veroverd. Na de vijand uit Izegem en Ingelmunster te hebben verjaagd, stuit men op belangrijke weerstand te Oost-Rozebeke. Na hevige gevechten slaagt men erin de vijand volledig uit Oost-Rozebeke te verjagen. Om de moed van het Regiment te erkennen wordt toegelaten de vermelding Oost-Rozebeke in het Vaandel van het Regiment te dragen. De opmars wordt verdergezet tot 11 november, de wapenstilstand.

Het interbellum

Het 5 Linie Regiment vervoegt, na de wapenstilstand, zijn oude garnizoensstad Antwerpen. In 1919 maakt het 5 Linie Regiment deel uit van het bezettingsleger van de Ruhr en wordt gelegerd te Aachen. Deze bewakingsopdracht duurt tot oktober 1920, waarna het 5 Linie terugkeert naar Antwerpen. Daarna volgen tot 1924 nog verschillende bezettingsopdrachten. Op 30 oktober 1930 ontvangt het 5 Linie Regiment de Leopoldsnestel in aanwezigheid van zijne Koninklijke Hoogheid Prins Leopold en staat zijne Majesteit de Koning toe, in erkenning van de inzet van het Regiment in september 1914, de vermelding Antwerpen in het Vaandel te dragen. In 1933 verschijnt het Gulden Boek met de namen van de gesneuvelden tijdens de Eerste Wereldoorlog.

WOESTEN, West-Vlaanderen

De ligging van Woesten, op de weg van Ieper naar Veurne, maakte van het dorp een doorgangszone van en naar het front. Soldaten trokken er voorbij, er waren de kampementen voor de troepen en vooral de medische hulppost, opgestart in de kloosterschool. Toen de Duitsers massaal gas losten op 22 april 1915, het begin van de Tweede Slag bij Ieper, was Woesten voor veel slachtoffers de eerste halte op hun weg terug.

Franse soldaat in het centrum van Woesten op 7/3/1918

Tijdens de Eerste Wereldoorlog lagen er her en der spoorlijnen. Tramlijnen, maar vooral décauville-sporen met kipwagentjes deden vaak dienst. Ze brachten allerhande materiaal naar het front, zoals zandzakjes of cement voor het bouwen van bunkers. Hier ziet men soldaten die in de weer zijn om de kipwagentjes te vullen op de weg Ieper-Veurne.

33648.PDF (warveterans.be)

Opmerking: De fiche vermeldt 8Cie: de vierde compagnie van het 2 Bn is eigenlijk de achtste compagnie van een Regiment en wordt soms (verkeerdelijk) dan ook aangeduid als de 8Cie.

Wilrijk, Schoonselhof, Groot Militair Ereperk rij 23 grafzerk 9

Onderaan vind je de eervolle eretekens die Henri postuum werden toebedeeld; die moeten dan ook in het Staatsblad te vinden zijn vóór 1924:

Links **Kruis van Ridder in de Orde van Leopold II**

Rechts Het **Oorlogskruis**

Linksonder Het **Overwinningsteken**

Rechtsonder **Herinneringsmedaille van de oorlog 1914 – 1918**

<u>Uitleg over de eretekens</u>

Kruis van Ridder in de Orde van Leopold II

*Door het Koninklijk Besluit van 24 juni 1919 werd bepaald dat burgers voor hun verdienste tijdens de Wereldoorlog konden vereren-merkt worden met een **Belgische Orde**: bij toekenning voor een bijzondere daad van moed en indien de rechthebbende ervoor vermeld werd in de Dagorde, kreeg het lint randen in gouddraad en werd een gouden ster aangebracht; indien de moedige daad geen aanleiding had gegeven tot vermelding in de Dagorde bleven enkel de gouden randen behouden.*

*Indien de toekenning van het ereteken van de Orde gebeurde voor **bijzondere verdienste tijdens de oorlog** werd een gouden band centraal in het lint geweven.*
Voor bijzondere verdienste in humanitair oorlogswerk werd dan bovendien een zilveren ster op het lint gedragen.

Het Oorlogskruis 1914-1918

Dit nieuwe ereteken, een bronzen kruis, ingesteld op 25 oktober 1915, werd toegekend aan militairen voor een daad van moed tegenover een vijand. Naast daden van moed kwamen nog andere omstandigheden voor uitreiking in aanmerking: bv. militairen met minstens 5 frontstrepen (3 jaar frontdienst)

IJzermedaille 1914-1918 of IJzerkruis

IJzermedaille

IJzerkruis vanaf 1934

***IJzermedaille** uitgereikt aan diegenen die, tussen 17 en 31 oktober 1914, deel uitmaakten van het leger strijdend aan de IJzer en er uitmuntend gestreden hebben. Deze bronzen medaille (met een groene tint en met een medaillon in groen email bovenaan) werd ingesteld op 18 oktober 1918 en volgt in belangrijkheid onmiddellijk op het Oorlogskruis 1914-1918. Op de voorzijde staat een naakte, gehelmde man met een lans (het tot staan brengen van de Duitse aanval symboliserend) met aan de rechterzijde de data "17-31 / OCT. / 1914". In het geëmailleerde medaillon kan men het woord "YSER" lezen. Op de achterzijde zit een gewonde leeuw met een slagveld als achtergrond en met onderaan opnieuw het woord "YSER" terwijl in het medaillon het koninklijk monogram, de letter "A" (Koning Albert I) is aangebracht. Het lint is rood (bloed) met brede zwarte randen (rouw). Deze medaille is, zowel wat de voorzijde als de achterzijde betreft, van een povere kwaliteit voor een ereteken met een dergelijke historische waarde: tijdens de gevechten aan de IJzer tussen de vermelde data bracht het Belgische Leger de Duitse opmars onder Generaal von Falkenhayn tot staan en verloor zowat 60.000 man aan gesneuvelden en gekwetsten, méér dan een derde van de totale sterkte van het toenmalige Belgisch Leger!*

*Het **IJzerkruis** vervangt de IJzermedaille en is eigenlijk dezelfde medaille maar geplaatst op een kortarmig kruis, met het medaillon over de bovenste kruisarm. Tussen de kruisarmen ligt een dunne lauwerkrans.*
Deze onderscheiding werd ingesteld door middel van Koninklijke Besluiten van 5 februari en 22 augustus 1934 en kan enkel ter vervanging van de IJzermedaille worden gedragen, nooit samen ermee. Gezien op dat ogenblik weinig recht hebbende nog geïnteresseerd waren om hun medaille om te wisselen (en dit nog zelf dienden te betalen ook) voor het nieuwe kruis, is deze decoratie vrij zeldzaam.

Er werd aan Henri geen **IJzermedaille** uitgereikt, wat niet wil zeggen dat **Henri** niet ingezet werd aan de IJzer, maar dit ereteken kwam pas vier maanden na zijn dood uit. Mij ontbreken de gegevens voorlopig, maar ik ga ervan uit dat **Louis** dit ereteken wel in ontvangst heeft kunnen nemen.

Vuurkruis 1914-1918

Uitgereikt aan dezen die de "Vuurkaart" hadden ontvangen, m.a.w. allen die minstens 18 maanden in de frontlijn gediend hadden.
Dit bronzen kruis, met korte, brede armen, werd ingesteld op 6 februari 1934 en wordt onmiddellijk na de IJzermedaille (of Kruis) gedragen. Het Vuurkruis kon niet postuum worden uitgereikt. Op de grote rechthoek aan de voorzijde is een verlaten slagveld te zien, geflankeerd door een verticale lauwertak: vooraan is een helm op een bajonet te zien, achteraan een heuvel met een 75mm geschut terwijl de zon tussen enkele wolken schijnt. Op de keerzijde zien we in het paneel een koningskroon waaruit zeven stralen vertrekken en een grote lauwertak waarover de Latijnse tekst "SALUS PATRIAE / SUPREMA LEX" (veiligheid van de land / hoogste wet is aangebracht). Het lint is rood met lichtblauwe randen en een centrale streep in diezelfde kleur.

Zelfs al had **Henri** minstens 18 maanden aan het front dienst gedaan, dit ereteken werd postuum niet uitgereikt. Mij ontbreken de gegevens voorlopig, maar ik ga ervan uit dat **Louis** dit ereteken wel in ontvangst heeft kunnen nemen.

Het Overwinningsteken

Uitgereikt aan allen die dienst deden in het gemobiliseerde Belgische leger tussen 1 augustus 1914 en 11 november 1918. Deze bronzen medaille, aanvankelijk voorgesteld door de ***Franse Veldmaarschalk Foch***
als een inter-geallieerde medaille en als dusdanig ook aangenomen, werd ingesteld op 15 juli 1919.
Op de voorzijde is de overwinningsgodin afgebeeld met uitgespreide vleugels en staand op een wereldbol. In haar linkerhand houdt ze een lauwerkrans, in haar rechter een zwaard en een lauwerkrans.
De keerzijde toont, binnen een lauwerkrans, het Belgische wapen en omheen de rand is de tweetalige tekst

*"**LA GRANDE GUERRE POUR LA CIVILISATION. DE GROOTE OORLOG TOT DE BESCHAVING**".*
Het lint heeft de "regenboogkleuren"- type dat door alle geallieerden voor deze medaille werd gebruikt.

Herinneringsmedaille van de oorlog 1914 – 1918

Toegekend aan hen die in de rangen van de Belgische strijdkrachten dienden gedurende de Wereldoorlog en voldeden aan de criteria voor de Overwinningsmedaille.
Deze bronzen, enigszins driehoekige medaille werd ingesteld op 21 juli 1919 en kon voorzien worden van een aantal emblemen: een kroon voor vrijwilligers, een zilveren staafje per frontstreep, een verguld staafje ter vervanging van 5 zilveren, een rood email kruis voor elke wondstreep enz. Frontstepen werden als volgt toegekend : de eerste streep na één jaar frondienst, de volgende frontstreep voor elke volgende 6 maand frontdienst.

De voorzijde van de medaille toont het gehelmde hoofd van een soldaat waarbij de helm is versierd met een lauwertak. In de onderste hoeken van de medaille staan de jaartallen "1914" en "1918" terwijl bovenaan de medaille een klimmende leeuw, omgeven door een eikelooftak (links) en een lauwertak (rechts) te vinden zijn. De ommezijde heeft een tweetalig inschrift, onder een koningskroon geflankeerd door een eike-looftak (links) en een lauwertak (rechts) : "MEDAILLE COMMEMORATIVE / DE LA CAMPAGNE / 1914-1918 / HERDENKINGSMEDAILLE / VAN DEN VELDTOCHT".